

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ПРОХАСКА ПРОДАНИЋ И ДРУГИ против СРБИЈЕ

(Представке бр. 63003/10, 20441/11 и 3931/14)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

8. новембар 2016. године

*Ова пресуда је правоснажна, али може бити предмет редакцијске
измене.*

У предмету Прохаска Проданић и други против Србије,
Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању већа у саставу:

Pere Pastor Vilanova, *председник,*

Branko Lubarda,

Georgios A. Serghides, *судије,*

и Fatoş Ağacı, *заменик секретара Одељења,*

После већања на затвореној седници 8. новембра 2016. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу три представке (бр. 63003/10, 20441/11 и 3931/14) против Републике Србије које су Суду поднете према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“) у различите дане назначене у приложеној табели.

2. Сви подносиоци представки били су српски држављани, а њихови лични подаци и остали релевантни детаљи утврђени су у додатку ове пресуде.

3. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник у то време, госпођа В. Родић коју је недавно заменила заступник госпођа Н. Плавшић.

4. Представке су 18. децембра 2014. године прослеђене Влади.

5. Влада је ставила примедбу на разматрање представки од стране Одбора. Пошто је размотрио ову примедбу, Суд је одбацује.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

6. Подносиоци представки притуживали су на прекомерну дужину разних парничних и кривичних поступака, према члану 6. став 1. Конвенције.

7. Сви подносиоци представки су добили одлуке Уставног суда Србије који је утврдио повреду њиховог права на суђење у разумном року (види табелу за детаље о сваком парничном поступку и одлуке Уставног суда). Уставни суд је додатно саопштио да подносиоци представки имају право на тражену накнаду нематеријалне штете, у складу са чланом 90. Закона о Уставном суду (види став 14, члан 90. у даљем тексту).

8. Сви подносиоци представки поднели су Комисији за накнаду штете захтеве за исплату нематеријалне штете.

9. Комисија за накнаду штете је 14. октобра 2010. године понудила да госпођи Прохаска Проданић исплати РСД 60.000,00 (у то време отприлике ЕУР 600,00) на име претрпљене нематеријалне штете и РСД 25.000,00 за судске трошкове. Она је одбила да прими ту исплату, јер Комисија није прецизирала рок до ког ће износ бити исплаћен. Министарство правде јој је 15. септембра 2015. године исплатило РСД 85.000,00.

10. Подносилац представке В. Томић више пута се обратио Комисији за накнаду штете и тражио исплату нематеријалне штете. Изгледа да није добио никакав одговор.

11. Комисија за накнаду штете је 16. марта 2011. године понудила да исплати господину Д. Трпковићу РСД 35.000,00 (у то време отприлике ЕУР 350,00), али је он одбио да прими овај износ, сматрајући га недовољним.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Устав Републике Србије из 2006. године (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 98/06)

12. Члан 32. став 1. прописује, између осталог, да свако има право на правично суђење пред судом приликом утврђивања његових права и обавеза.

13. Члан 170. прописује да се „уставна жалба може изјавити против појединачног акта или радње државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а којима се повређују или ускраћују људска и мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су други правни лекови за њихову заштиту већ исцрпени или нису прописани.“

Б. Закон о Уставном суду (објављен у „Сл. гласник РС“, број 109/07)

14. Релевантне одредбе овог закона гласе како следи:

Члан 7. став 1.

„Одлуке Уставног суда су правоснажне, извршне и обавезујуће.“

Члан 82. ст. 1. и 2.

„Уставна жалба може се изјавити против појединачног акта или радње државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства или је законом искључено право на њихову судску заштиту.“

Уставна жалба може се изјавити чак и ако нису исцрпени сви доступни правни лекови у случају повреде права подносиоца представке на суђење у разумном року.“

Члан 83. став 1.

„Уставну жалбу може изјавити свако лице које сматра да му је појединачним актом или радњом државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом.“

Члан 84. став 1.

„Уставна жалба се може изјавити у року од 30 дана од дана достављања појединачног акта, односно од дана предузимања радње ... [у питању] ...”

Члан 89. ст. 2. и 3.

„Када Уставни суд утврди да је ...појединачним актом или радњом повређено или ускраћено људско или мањинско право или слобода зајемчена Уставом, може поништити ... акт и забранити даље вршење радње или одредити предузимање друге мере или радње којом се отклањају штетне последице у прецизираном периоду.

Одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба представља законску основу за тражење накнаде или отклањање других штетних последица пред надлежним судом, у складу са законом.”

Члан 90.

“... [Подносилац који је добио одлуку Уставног суда у своју корист] ..., може поднети захтев за накнаду штете Комисији за накнаду штете да би се постигао договор у погледу износа ... [накнаде која ће се досудити] ...

Ако Комисија за накнаду штете не донесе повољну одлуку у погледу захтева за накнаду штете или не донесе одлуку у року од тридесет дана од датума подношења захтева, подносилац може уложити парничну тужбу за накнаду штете пред надлежним судом. Ако се постигне само делимичан договор, парнична тужба може се уложити у односу на преостали износ који се тражи.

Састав и рад Комисије за накнаду штете регулише Министар правде.“

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

15. С обзиром на сличност предмета представки, Суд налази да је прикладно да их разматра заједно ради доношења једне пресуде.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВ 1 . КОНВЕНЦИЈЕ

16. Подносиоци представки жалили су се на то да дужина парничног поступка у питању није била спојива са захтевом „разумног рока“. Они су се позвали на члан 6. став 1. Конвенције, који гласи:

Члан 6. став 1.

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., има право на ... расправу у разумном року пред ... судом,”

A. Допуштеност

17. Влада је изнела да због тога што су подносиоци представки добили одлуке Уставног суда Србије, којима је утврђена повреда њиховог права на суђење у разумном року и с обзиром да нису покренули посебну парницу за накнаду штете (види став 14. члан 90. у горњем тексту), они не могу да тврде да су жртве наводне повреде, и да, такође, нису ни исцрпели доступне домаће правне лекове. Суд сматра да ову примедбу треба разматрати у оквиру статуса жртве подносилаца представки (види, уз одговарајуће измене, *Видаковић против Србије* (одлука), број 16231/07, 24. мај 2011. године).

18. Суд подсећа да статус жртве подносиоца представке у смислу члана 34. Конвенције зависи од чињенице да ли су домаћи органи признали, било изричито или прећутно, наводну повреду Конвенције и да ли су, према случају, пружили одговарајуће обештећење у вези са тим. Тек кад се ови услови испуне, супсидијарна природа заштитног механизма Конвенције не допушта разматрање представке (види *Cocchiarella против Италије* [ВВ], број 64886/01, став 71, ЕЦХР 2006-V; и *Cataldo против Италије* (одлука), број 45656/99, 3. јун 2004. године).

19. Суд, с тим у вези, констатује да је Уставни суд утврдио да је право подносилаца представки на утврђивање њихових захтева у разумном року повређено (види став 7. у горњем тексту), чиме је призната повреда на коју се притужују и делотворно испуњен први услов утврђен праксом Суда.

20. Статус жртве подносилаца представки, затим, зависи од тога да ли је пружено обештећење одговарајуће и довољно с обзиром на правично задовољење како је предвиђено према члану 41. Конвенције (види *Dubjaková против Словачке* (одлука), број 67299/01, 19. октобар 2004. године).

21. С тим у вези, Суд подсећа да се у предметима због дужине поступка, једна од карактеристика довољног обештећења која може елиминисати статус жртве оних који туже, односи на досуђени износ. Овај износ посебно зависи од карактеристика и делотворности правног

лека. Стога су државе као Србија усвојиле правни лек осмишљен и да убрза поступак и да им омогући да слободно досуђују накнаде у износима који – иако су нижи од оних које Суд досуђује – нису неоправдани (види *Cocchiarella против Италије* [BB], цитирана у горњем тексту, ст. 96, 97.).

22. У конкретном случају, Уставни суд је, поред тога што је утврдио повреду, саопштио да подносиоци представки имају право на накнаду нематеријалне штете.

23. Ако се вратимо на износе стварно досуђене подносиоцима представки, Суд налази да су накнаде које је Комисија за накнаду штете понудила у предметним случајевима значајно ниже у поређењу са износима досуђеним према пракси Суда за упоредива кашњења. Он би, с тим у вези, нагласио значај оправданог износа правичног задовољења који се досуђују у домаћем систему да би се правни лек у питању сматрао делотворним према Конвенцији. Да ли се досуђени износ, међутим, сматра оправданим треба разматрати у светлу свих околности предмета. То обухвата, не само трајање поступка у конкретном случају, већ и вредност износа досуђеног у светлу животног стандарда у држави о којој је реч, и чињеницу да се према домаћем систему накнаде углавном досуђују и исплаћују брже него што би то био случај ако предмет би о предмету одлучивао Суд према члану 41. Конвенције.

24. У светлу материјала у списима предмета и с обзиром на посебне околности предмета, Суд сматра да се износи понуђени подносиоцима представки не могу сматрати довољним и одговарајућим износом за обештећење за претрпљене повреде.

25. Суд, према томе, закључује да подносиоци представки нису изгубили статус жртава у смислу члана 34. Конвенције. Примедба Владе, с тим у вези, мора се одбацити.

26. Суд даље констатује да ова притужба није очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3 (а) Конвенције. Она није недопуштена ни по једном другом основу. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

27. Влада је суштински поновила своје разлоге изнете у вези да допуштеношћу представки.

28. Подносиоци представки су поновили своје захтеве.

29. С обзиром на горе наведено, а посебно у вези са мишљењем Суда о статусу жртава подносилаца представки, Суд закључује да је у овим предметима дужина поступка била прекомерна и није испунила захтев „разумног рока“

30. Према томе дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

III. ОСТАЛЕ НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ КОНВЕНЦИЈЕ

31. Неки подносиоци представки имали су и друге притужбе према разним члановима Конвенције.

32. Суд сматра да, у светлу свих материјала које поседује и у оној мери у којој се питања на која се притужује у оквиру његове надлежности, ове притужбе не откривају неку појаву повреде права и слобода утврђених Конвенцијом или Протоколима уз њу.

33. Произилази да је овај део представки очигледно неоснован и да се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 3. и 4. Конвенције.

IV. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

34. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

A. Штета, трошкови

35. У првобитној представци, подносиатељка представке госпођа Прохаска Проданић тражила је разне износе на име материјалне и нематеријалне штете и трошкова поступка. Она, међутим, није тражила накнаду нематеријалне штете, ни трошкова у њеном захтеву за правично задовољење.

36. Стога, Суд не може да јој досуди никакав износ, с тим у вези.

37. Подносилац представке господин Владимир Томић тражио је ЕУР 30.000,00 на име материјалне штете и ЕУР 9.000,00 на име нематеријалне штете, а није тражио накнаду трошкова насталих пред Судом.

38. Подносилац представке господин Дејан Трпковић тражио је РСД 500.000,00 на име накнаде нематеријалне штете, али није тражио накнаду трошкова насталих пред Судом.

39. Влада је сматрала да су тражени износи прекомерни.

40. Суд налази да подносилац представке господин Владимир Томић није показао да је наводна материјална штета заиста настала због дужине поступка пред домаћим судовима и не налази никакву узрочну везу између утврђене повреде и наводне материјалне штете. Он, према томе, одбацује захтев подносиоца представке за накнаду материјалне штете.

41. На основу докумената које поседује и своје судске праксе (види *Немет против Србије*, број 22543/05, 8. децембар 2009. године), Суд

сматра да је оправдано да се досуде износи назначени у приложеној табели на име нематеријалне штете, умањени за сваки износ који су можда по том основу већ исплаћени на домаћем нивоу.

Б. Затезна камата

42. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучује* да представке здружи;
2. *Проглашава* притужбе у вези са прекомерном дужином парничних/кривичних поступака допуштеним, а преостали део представки недопуштеним;
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције;
4. *Утврђује*
 - (а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцима представки, у року од три месеца, износе назначене у приложеној табели на име нематеријалне штете, заједно са порезом који се може наплатити на ове износе, који ће се претворити у валуту Тужене државе по стопи важећој на дан исплате, након одузимања износа који су можда већ исплаћени по овом основу;
 - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке у законском периоду уз додатак од три процентна поена.
5. *Одбија* преостали део захтева подносилаца представки за правичну накнаду.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 8. новембра 2016. године, у складу са правилом 77 ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Fatoş Ağacı
Заменик секретара

Pere Pastor Vilanova
Председник

ДОДАТАК

Број	Број представке, датум подношења	Име и датум рођења подносиоца представке	Име заступника и место	Почетак поступка	Завршетак поступка	Укупна дужина и нивои судске надлежности од 3. марта 2004. године (датум када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију)	Детаљи одлуке Уставног суда	Износи досуђени за нематеријалну штету и трошкове по подносиоцу у еврима (заједно са порезом који се може наплатити подносиоцу представке) ¹
1.	63003/10 20/10/2010	Марија ПРОХАСКА ПРОДАНИЋ 05/07/1942	Пољаковић Мира Суботица	03/03/2004	24/08/2010	6 година и 6 месеци 2 нивоа судске надлежности	Уж-801/2009 4. фебруар 2010. године	Не постоје
2.	20441/11 04/03/2011	Владимир ТОМИЋ 18/05/1960		03/03/2004	07/02/2014	9 година и 11 месеци 2 нивоа судске надлежности	Уж-248/2009 21. октобар 2010. године	EUR 3.000,00
3.	3931/14 20/12/2013	Дејан ТРПКОВИЋ 25/05/1972		03/03/2004	24/12/2008	4 године и 10 месеци 2 нивоа судске надлежности	Уж-105/2009 22. јул 2010. године	EUR 1.200,00

¹ Умањено за износе који су можда већ исплаћени по овом основу на домаћем нивоу.